

Försvarsutskottets betänkande 2025/26:FöU13

Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i offentlighets- och sekretesslagen och lagen om brandfarliga och explosiva varor. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

I betänkandet finns ett särskilt yttrande (S).

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:123 Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll	5
Särskilt yttrande.....	9
Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll (S)	9
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	10
Propositionen	10
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
2. lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:123 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 28 april 2026

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Matheus Enholm (SD), Jörgen Berglund (M), Björn Söder (SD), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Gulan Avcı (L), Erik Ezelius (S), Alexandra Anstrell (M), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Lars Püss (M), Gustaf Göthberg (M), Markus Selin (S), Lena Johansson (S) och Ulf Holm (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:123 Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen anför regeringen att det är av största vikt att motverka sprängdåden i samhället och förhindra att kriminella har tillgång till explosiva varor. Regeringen föreslår därför att lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor ändras på så vis att en tillståndspliktig verksamhet snarast ska anmäla till tillståndsmyndigheten om en deltagare, föreståndare eller person med betydande inflytande inte längre deltar i, förestår eller har ett sådant inflytande över verksamheten. Vidare föreslås att Polismyndigheten ska kunna överklaga beslut om att bevilja tillstånd till brandfarliga och explosiva varor samt beslut om att godkänna föreståndare och deltagare i verksamhet med explosiva varor.

I propositionen föreslår regeringen också en lagändring som möjliggör för Försvarets radioanstalt och tillsynsmyndigheterna enligt cybersäkerhetslagen (2025:1506) att under vissa förutsättningar utbyta information utan hinder av sekretessen i det internationella samarbetet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Utskottets överväganden

Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i offentlighets- och sekretesslagen och lagen om brandfarliga och explosiva varor. Jämför det särskilda yttrandet (S).

Bakgrund och gällande rätt

Lagen om brandfarliga och explosiva varor

Bestämmelser om brandfarliga och explosiva varor finns huvudsakligen i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, förkortad LBE, i förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor, förkortad FBE, samt i myndighetsföreskrifter. LBE reglerar hantering, överföring, import och export av brandfarliga och explosiva varor och sådana förberedande och efterföljande åtgärder som behövs med hänsyn till brand- och explosionsrisken och till konsekvenserna av en brand eller en explosion. Lagens syfte är att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom en brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor. Lagen ska även förebygga obehörigt förfarande med varorna och har dessutom ett brottsförebyggande syfte.

Enligt 16 § LBE ska den som hanterar, överför, importerar eller exporterar explosiva varor och den som yrkesmässigt eller i större mängd hanterar brandfarliga varor ha tillstånd till det. Myndigheten för civilt försvar (MCF) prövar frågor om tillstånd att hantera brandfarliga varor för vissa försvarsmyndigheter, medan frågor om tillstånd att hantera brandfarliga varor i övriga fall prövas av den kommun där varorna ska hanteras (17 §). MCF prövar också frågor om tillstånd till explosiva varor som avser tillverkning, bearbetning, behandling, destruktion, underhåll och återvinning, annan hantering i anslutning till sådan hantering, gränsöverskridande överföring, import, export och sådan hantering som vissa försvarsmyndigheter behöver ha tillstånd till (18 §). Frågor om tillstånd att hantera och överföra explosiva varor i övriga fall prövas i regel av den kommun där varorna ska hanteras.

Den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt LBE ska anmäla till tillståndsmyndigheten vem eller vilka som utsetts till föreståndare och vilka i verksamheten som avses få delta i hantering, överföring, import och export av explosiva varor (9 och 9 a §§). Tillståndsmyndigheten ska pröva om den som söker tillstånd och den som är anmäld som föreståndare i tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor är lämplig och i övrigt har de förutsättningar

som krävs för att hantera, överföra, importera eller exportera brandfarliga respektive explosiva varor i enlighet med lagen och de föreskrifter som meddelats i anslutning till lagen (19 §). När den som söker tillstånd är en juridisk person ska tillståndsmyndigheten göra en lämplighetsprövning av de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. Tillståndsmyndigheten ska också göra en lämplighetsprövning av den som är anmäld som deltagare i tillståndspliktig verksamhet med explosiva varor. Om kraven i 19 § är uppfyllda ska tillståndsmyndigheten godkänna föreståndare och deltagare (19 a §). Godkännandet är en förutsättning för att de anmälda personerna ska få vara föreståndare respektive deltagare i verksamheten.

Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten. Om personen är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a § (19 d §).

Enligt 34 § får en kommuns beslut enligt lagen, eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till denna, överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. MCF:s beslut får också överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. De typer av beslut av kommuner och MCF som kan överklagas är beslut i tillståndsärenden, tillsynsärenden samt godkännande av föreståndare eller deltagare i den tillståndspliktiga verksamheten.

Sedan LBE trädde i kraft har en rad ändringar gjorts för att minska den illegala användningen av explosiva varor och för att förhindra sprängdåden i samhället. Den 19 juni 2024 antog riksdagen ett förslag som bl.a. innebär att det införts ett samlat nationellt tillståndsregister för explosiva varor (prop. 2023/24:139, bet. 2023/24:FöU12, rskr. 2023/24:275). Den 17 juni 2025 antog riksdagen ytterligare lagändringar för att förebygga och försvåra illegal hantering av explosiva varor i samhället (prop. 2024/25:163, bet. 2024/25:FöU9, rskr. 2024/25:280). Bland annat fick MCF ansvar för att samordna kommunerna och att hjälpa dem i deras arbete med att hantera frågor inom tillståndsverksamheten enligt LBE.

En sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen

Den 22 december 2022 antog Europaparlamentet och rådet direktiv (EU) 2022/2555 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 och direktiv (EU) 2018/1972 och om upphävande av direktiv (EU) 2016/1148 (det s.k. NIS 2-direktivet). Direktivet har i huvudsak genomförts i Sverige genom införandet av cybersäkerhetslagen (2025:1506) och cybersäkerhetsförordningen (2025:1507), som båda trädde i kraft den 15 januari 2026 (prop. 2025/26:28, bet. 2025/26:FöU2, rskr. 2025/26:113).

Enligt direktivet ska varje medlemsstat utse en eller flera behöriga myndigheter med ansvar för cybersäkerhet och en nationell gemensam

kontaktpunkt. Vidare ska medlemsstaterna utse en eller flera s.k. cyberkris-
hanteringsmyndigheter, som ska ansvara för hanteringen av storskaliga
cybersäkerhetsincidenter och cyberkriser. I varje medlemsstat ska det också
finnas en eller flera enheter för hantering av it-säkerhetsincidenter, s.k.
CSIRT-enheter. MCF är i dag utpekad CSIRT-enhet, cyberkris-
hanteringsmyndighet och gemensam kontaktpunkt enligt direktivet.

I samband med införandet av cybersäkerhetslagen infördes det en
sekretessbrytande bestämmelse i 15 kap. 3 c § offentlighets- och
sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, som gör det möjligt för MCF att
lämna vidare en uppgift som omfattas av sekretess i det internationella
samarbetet och som myndigheten fått del av i egenskap av ansvarig för de nyss
angivna funktionerna, om uppgiften behövs för att den mottagande tillsyns-
myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt cybersäkerhetslagen.
Bestämmelsen gör det också möjligt för en tillsynsmyndighet att vidare-
befordra en uppgift som omfattas av sekretess i det internationella samarbetet
till MCF, om uppgiften behövs för att den myndigheten ska kunna fullgöra sitt
uppdrag enligt cybersäkerhetslagen.

Regeringen beslutade den 14 november 2024 att ge en särskild utredare i
uppdrag att åstadkomma en samlad och samordnad styrning av samhällets
informations- och cybersäkerhetsarbete genom att utreda förutsättningarna för
och konsekvenserna av en överföring av arbetsuppgifter från MCF till
Försvarets radioanstalt (FRA). I juli 2025 överlämnades betänkandet Samlade
förmågor för ökad cybersäkerhet (SOU 2025:79) till regeringen. I betänkandet
lämnas förslag om att flera uppgifter på cybersäkerhetsområdet ska föras över
från MCF till FRA samt förslag om flera lagändringar. Regeringen beslutade
den 20 november 2025 i enlighet med förslagen att ge MCF i uppdrag att
förbereda för en överföring av dessa uppgifter till FRA genom det nationella
cybersäkerhetscentret (NCSC) den 31 juni 2026. FRA fick samtidigt det
motsvarande uppdraget att förbereda för att inordna uppgifterna i NCSC till
den 1 juli 2026.

Propositionen

Mot bakgrund av att antalet illegala sprängningar i Sverige ligger på en nivå
som saknar motstycke i modern tid anser regeringen att det är av största vikt
att motverka denna utveckling och att förhindra kriminellas tillgång till
explosiva varor. Regeringen lämnar därför i propositionen ett par förslag som
syftar till att ytterligare förbättra möjligheterna till kontroll av explosiva varor.

Regeringen föreslår att ett tillägg ska göras i 34 § LBE som innebär att
Polismyndigheten ska få möjlighet att överklaga beslut om att bevilja tillstånd
till brandfarliga och explosiva varor samt beslut om att godkänna föreståndare
och deltagare i verksamhet med explosiva varor. Enligt regeringen skapas det
däriigenom en säkerhetsventil i de fall där riktigheten av ett givet tillstånd eller
godkännande kan ifrågasättas.

Det föreslås också en ändring i 19 d § LBE som innebär att en tillståndspliktig verksamhet snarast ska anmäla till tillståndsmyndigheten om en deltagare, föreståndare eller person med betydande inflytande inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten.

Regeringen föreslår vidare att 15 kap. 3 c § OSL ändras på så vis att hänvisningarna i paragrafen till MCF byts ut mot FRA. Lagändringen motiveras av att FRA kommer att överta uppgiften att vara CSIRT-enhet, cyberkrishanteringsmyndighet och gemensam kontaktpunkt enligt cybersäkerhetslagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Enligt regeringen behövs det inte några övergångsbestämmelser.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet välkomnar lagförslaget om LBE som ytterligare ett viktigt bidrag i arbetet för att förebygga och försvåra den illegala användningen av explosiva varor i samhället. Utskottet anser således att riksdagen bör anta regeringens lagförslag av de skäl som anförs i propositionen. Propositionen tillstyrks i sin helhet.

Särskilt yttrande

Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll (S)

Peter Hultqvist (S), Johan Andersson (S), Erik Ezelius (S), Markus Selin (S) och Lena Johansson (S) anför:

Vi välkomnar regeringens förslag på skärpt lagstiftning. Vi noterar att regeringen bedömer att personliga tillstånd inte bör införas i nuläget. Vi socialdemokrater har tidigare föreslagit en licensieringsprocess, som skulle innebära att varje enskild person som söker tillstånd till sprängmedel måste genomgå en grundlig granskning och bakgrundskontroll, inte bara vid anställningstillfället utan löpande. På så sätt skulle samhället på ett mer effektivt sätt kunna förebygga att sprängmedel sprids till kriminella miljöer. Propositionen är ett steg i rätt riktning, men om inte utfallet blir det förväntade kan licenser vara en modell att gå vidare med.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:123 Explosiva varor – förbättrade möjligheter till kontroll:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 15 kap. 3 c § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.3 c §¹

Sekretessen enligt 1 a § hindrar inte att *Myndigheten för civilt försvar* i egenskap av en sådan gemensam kontaktpunkt, cyberkrishanteringsmyndighet eller enhet för hantering av it-säkerhetsincidenter som avses i 1 kap. 17 § cybersäkerhetslagen (2025:1506) lämnar en uppgift till en tillsynsmyndighet enligt samma lag, om uppgiften behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Sekretessen hindrar inte heller att en sådan tillsynsmyndighet som avses i första stycket lämnar en uppgift till *Myndigheten för civilt försvar*, om uppgiften behövs för att *Myndigheten för civilt försvar* ska kunna fullgöra sitt uppdrag som sådan gemensam kontaktpunkt, cyberkrishanteringsmyndighet eller enhet för hantering av it-säkerhetsincidenter som avses i första stycket.

En uppgift enligt första eller andra stycket får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Sekretessen enligt 1 a § hindrar inte att *Försvarets radioanstalt* i egenskap av en sådan gemensam kontaktpunkt, cyberkrishanteringsmyndighet eller enhet för hantering av it-säkerhetsincidenter som avses i 1 kap. 17 § cybersäkerhetslagen (2025:1506) lämnar en uppgift till en tillsynsmyndighet enligt samma lag, om uppgiften behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Sekretessen hindrar inte heller att en sådan tillsynsmyndighet som avses i första stycket lämnar en uppgift till *Försvarets radioanstalt*, om uppgiften behövs för att *Försvarets radioanstalt* ska kunna fullgöra sitt uppdrag som sådan gemensam kontaktpunkt, cyberkrishanteringsmyndighet eller enhet för hantering av it-säkerhetsincidenter som avses i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Senaste lydelse 2025:1508.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Härigenom föreskrivs att 19 d, 20 och 34 §§ lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten.

Om *personen* är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a §.

Föreslagen lydelse

19 d §¹

Om någon av dem som anges i 19 § byts ut eller om det tillkommer någon sådan person, ska det snarast anmälas till tillståndsmyndigheten. *Detsamma gäller om personen inte längre deltar i, förestår eller har ett betydande inflytande över verksamheten.*

Om den som tillkommer eller ersätter en person enligt första stycket är anmäld som föreståndare eller deltagare och kraven i 19 § är uppfyllda, ska tillståndsmyndigheten godkänna personen enligt 19 a §.

20 §²

Ett tillstånd ska återkallas, om

1. förutsättningarna för tillståndet inte *länge* är uppfyllda,
2. en bestämmelse i lagen, en föreskrift som meddelats i anslutning till lagen eller ett villkor som uppställts med stöd av lagen i något väsentligt avseende inte följs,
3. det behövs med hänsyn till risken för obehörigt förfarande, brand och explosion samt konsekvenserna av en brand eller en explosion, eller
4. det finns någon annan skälig anledning att återkalla tillståndet.

Vid bedömningen av om ett tillstånd ska återkallas ska det särskilt beaktas om

1. tillståndshavaren har nekat en tillsynsmyndighet upplysningar, handlingar eller tillträde för tillsyn enligt 24 §,
2. tillståndshavaren inte har kunnat redovisa de explosiva varor som hanteras, överförs, importeras eller exporteras, eller
3. tillståndshavaren inte har anmält förlust av explosiva varor till Polismyndigheten.

¹ Senaste lydelse 2021:657.

² Senaste lydelse 2025:711.

34 §³

En kommuns beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Myndigheten för civilt försvars beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Om en kommun överklagar ett beslut enligt 23 a § tredje stycket, ska Myndigheten för civilt försvar vara kommunens motpart sedan handlingarna i ärendet har överlämnats till domstolen.

Polismyndigheten får överklaga beslut om att bevilja tillstånd enligt 17 och 18 §§ samt beslut om att godkänna föreståndare och deltagare enligt 19 a §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

³ Senaste lydelse 2025:1080.